

HU

HU

HU

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 2009.10.15.
COM(2009)536 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

Az integrált uniós tengerpolitika nemzetközi dimenziójának fejlesztése

TARTALOMJEGYZÉK

Szükségesség és célkitűzés.....	1
1. A nemzetközi tengerügyi kérdésekkel foglalkozó uniós platform főbb feladatai.....	3
2. Az EU szerepének megerősítése a többoldalú fórumokon	7
3. Regionális együttműködés kialakítása a közös tengeri medencékben.....	10
4. Kétoldalú kapcsolatok fejlesztése a kulcsfontosságú partnerekkel.....	11
Az EU politika napirendje.....	13

Szükségesség és célkitűzés

A fenntartható fejlődés központi helyet foglal el az EU politikai napirendjében, és e célkitűzés eléréshez elengedhetetlen az integrált tengerpolitika. Európa a tengerekhez szorosan kötődő kontinens. Különböző óceánjainkon és tengereinken, valamint a földrész hosszú partvonala mentén régóta folynak tengerhasznosítási tevékenységek, amelyek gazdasági, környezeti és társadalmi szempontból is jelentős hatást fejtenek ki. Az integrált tengerpolitika célja kifejezetten a tengeri gazdaság, általános értelemben pedig a partvidékek fenntartható növekedésének előmozdítása a különböző ágazati politikák közötti koordináció javításával és a horizontális eszközök fejlesztésével. Ily módon integrált válaszokat adhatunk majd a tengeri kihívásokra.

Az integrált tengerpolitikát mindazonáltal csak akkor vihetjük sikerre, ha nem csupán európai politika marad. A tengeri ökoszisztémák és a tengeri gazdaságok átnyúlnak az országhatárokon. Az integrált tengerpolitika nem hagyhatja figyelmen kívül azt, ami Európa határain kívül zajlik. Az integrált szemléletet igénylő legsürgetőbb kihívások többsége valóban nem kezelhető hatékonyan erőteljes nemzetközi együttműködés nélkül. Ez igaz mind a kifejezetten globális kihívásokra – mint amilyen például az éghajlatváltozás, a biológiai sokféleség leépülése, a tengeri erőforrások fenntartható hasznosítása, a tisztességes verseny biztosítása a tengeri szállításban és a hajóépítésben, a tisztességes munkakörülmények előmozdítása az említett ágazatokban –, mind a regionális jellegű kérdésekre, gondoljunk például a környezetnek a Balti-tengeren és a Földközi-tengeren végzett bizonyos tengerhasznosítási tevékenységek hatásaitól való védelemre. Mindkét esetben egyértelmű, hogy az EU-nak ezekre a kérdésekre nemzetközi partnerség keretében kell megoldást találnia. Mind globális szereplőként, mind regionális partnerként felelősséggel tartozunk azért, hogy teljesítsük a ránk háruló feladatokat, sőt, vezető szerepet töltsünk be a tengeri kihívások megválaszolásában.

Ami az EU-val szomszédos regionális tengereket érintő kihívásokat illeti, a Bizottság külön-külön közleményekben már előterjesztette – illetve hamarosan előterjeszti – a szükséges lépésekre vonatkozó elképzelését. Ez a regionális szemlélet kifejezetten az Európai Tanács azon kérése nyomán alakult ki, hogy az integrált tengerpolitika kidolgozása során a Bizottság gondosan vegye figyelembe a regionális sajátosságokat.

Ez a közlemény kiegészíti az említett regionális szemléletet azáltal, hogy megvizsgálja, hogyan kell az integrált tengerpolitikát kiterjeszteni a szélesebb nemzetközi dimenzió felé. A közlemény egy uniós keretrendszer létrehozását irányozza elő a tengerügyek globális és integrált kezelése érdekében. Felvázolja azokat a lépéseket, amelyek révén az EU mint nemzetközi tengeri hatalom megerősítheti befolyását multilaterális szinten. Ez egyúttal megkönnyítené az együttműködést azokkal a tengerparttal rendelkező szomszédos országokkal, amelyek közös tengeri medencében találhatók az EU-val, továbbá elősegítené a szorosabb kétoldalú kapcsolatok kialakítását a kulcsfontosságú partnerekkel. Az integrált uniós tengerpolitika nemzetközi dimenziójának keretében tett erőfeszítések összhangban lesznek az EU átfogó külkapcsolati politikájával és a fejlesztési politikával.

1. A NEMZETKÖZI TENGERÜGYI KÉRDÉSEKKEL FOGLALKOZÓ UNIÓS PLATFORM FŐBB FELADATAI

A fenntartható fejlődésről szóló 2002. évi johannesburgi világ-csúcstalálkozó ambiciózus globális célokat tűzött ki az óceánok egészséges ökológiai állapotának és

optimális produktivitásának helyreállításával kapcsolatban. E célkitűzések közé tartozik az óceánok és a tengerpart integrált, ökoszisztéma-szemléletű kezelése, amely mérsékli a biológiai sokféleség leépülését, létrehozza a védett tengeri területek hálózatát, és a világ halállományait a jó biológiai állapotnak megfelelő szintekre hozza. Ez utóbbi cél magában foglalja a jogellenes, nem bejelentett és szabályozatlan halászat (a továbbiakban: jogellenes halászat) elleni küzdelmet, szükség esetén a halászati kapacitás csökkentését és a legnagyobb fenntartható hozam 2015-ig történő elérését.

Az EU jelentős előrehaladást ért el számos említett célkitűzés tekintetében, és továbbra is elkötelezett valamennyi cél megvalósítása iránt. Egyes területeken azonban nem egyszerűen sok tennivaló akad, hanem időközben a kihívások is komolyabbá váltak: ezek közül egyesek hosszú távúak (ilyen az éghajlatváltozás), mások viszont inkább alkalomszerűek (mint például a kalózkodás). Az EU elkötelezett amellett, hogy növelje a nemzetközi közösség kapacitását a meglévő és jövőbeli tengeri kihívások megoldására.

A törvényesség elvén alapuló nemzetközi irányítás

Minél globalizáltabbá válik világunk, annál nagyobb teher nehezedik bolygónk tengeri ökoszisztémáira. Ha kezelni akarjuk az ebből potenciálisan származó feszültségeket, ma minden eddiginél nagyobb szükség van a játékszabályok pontos meghatározására, kölcsönös megosztásukra, valamint arra, hogy e szabályok könnyen végrehajthatók legyenek. E téren továbbra is fontos hivatkozási alap az ENSZ 1982. évi tengerjogi egyezménye, amelyet a halászat tekintetében kiegészít az ENSZ halállományokról szóló megállapodása. A nemzetközi közösség többszöri felszólítása és különösen az ENSZ-közgyűlés mindkét idevágó éves határozatában szereplő felszólítás ellenére azonban számos ország még mindig nem vált e jogi okmányok részes felévé, és nem hajtja azokat végre. Az EU-nak törekednie kell arra, hogy előrelépés történjék e téren, mivel a siker leginkább világszinten érhető el. Ezenkívül segítséget kell nyújtania a fejlődő országoknak annak elkerülésére, hogy azok kellő eszközök híján lemaradjanak.

Az EU egyik prioritásává kell tenni, hogy a tengerjogi egyezményhez a világ valamennyi országa csatlakozzon. Ezt a célt az egyezményhez még nem csatlakozott országokkal folytatott párbeszéd útján kell előmozdítani. Az EU továbbra is támogatni fogja az ENSZ arra vonatkozó erőfeszítéseit, hogy a tengerjogi egyezményt és más, tengerügyekkel összefüggő kulcsfontosságú nemzetközi megállapodásokat ratifikálják a partnerországok, valamint hogy a megfelelő nemzetközi felügyeleti és jogérvényesítési eszközöket kellőképpen megerősítsék. Az EU a vonatkozó kétoldalú tárgyalások és megállapodások keretében e célból ajánlani fogja, illetve megpróbálja majd ösztönözni az említett alapvető jogi okmányok ratifikálását és végrehajtását. Elő kell irányozni, hogy a szakpolitikai projektekben – például az általános preferenciarendszer 2015-re tervezett megújításában – nagyobb súllyal essen latba a nemzetközi tengerpolitikai irányítás.

Ezen túlmenően az EU-nak támogatnia kell a tengerjogi egyezmény alapján létrehozott intézmények hatékonyabb működését, valamint azt, hogy minden ilyen intézményben rendelkezzen képviselővel.

A tengeri és nyílt tengeri biodiverzitás védelme

Az EU határozottan támogat több olyan kötelezettségvállalást és kezdeményezést, amelyek a globális és/vagy regionális egyezmények hatálya alá tartozó számos tengeri terület környezetének védelméhez kapcsolódnak. Az EU-nak újólag meg kell erősítenie a biológiai sokféleségről szóló egyezmény keretében a tengeri biodiverzitás megőrzésére irányuló munka támogatása iránti elkötelezettségét, ideértve a védelemre szoruló, nemzeti joghatóságon kívüli területek kiválasztására szolgáló szempontrendszer kialakítására vonatkozó döntés meghozatalát, az említett szempontoknak megfelelő tengeri területek jegyzékének létrehozását, valamint a nyílt tengeren végzett tevékenységek környezeti hatásának értékelésére vonatkozó iránymutatás kidolgozását.

Noha a tengerjogi egyezmény általános kötelezettségeket tartalmaz a tengeri környezet védelmével és az e téren kívánatos együttműködéssel kapcsolatban, nem rendelkezik olyan mechanizmusról, amelynek segítségével hathatós horizontális intézkedéseket lehetne hozni a nyílt tengeren. Az EU ezenkívül integrált szemléletet javasol a nemzeti joghatóságon kívül eső tengeri területek biodiverzitásának védelme és fenntartható hasznosítása tekintetében. Ennek érdekében a tengerjogi egyezmény keretébe illeszkedő végrehajtási megállapodás kidolgozását javasolta, amely alapvető szerepet játszana a jelenlegi jogi keretben mutatkozó hiányosságok pótlásában, különös tekintettel a védett nyílt tengeri területek létrehozására.

A halászati tevékenységek jelentős hatást gyakorolnak a biológiai sokféleségre. Az EU folyamatosan munkálkodik a túlzott flottakapacitás visszaszorításán, a jogellenes halászat felszámolásán és az olyan halászati módszerek betiltásán, amelyek súlyos kárt okozhatnak a tengeri ökoszisztémákban. Ezen túlmenően az EU támogatja a tengeri erőforrásoktól nagymértékben függő fejlődő országokat abban, hogy ezeket az erőforrásokat fenntartható módon hasznosítsák, és eközben előmozdítja a gazdasági és társadalmi fejlődést ezekben az országokban.

A Tanács 2008-ban elfogadta a veszélyeztetett nyílt tengeri ökoszisztémáknak a fenékhálászati eszközök káros hatásával szembeni védelméről szóló 734/2008/EK rendeletet, és ezáltal az uniós jogba átemelte az ENSZ-közgyűlés 61/105. sz. határozatát. Az EU jelenleg keresi a megoldást arra, hogy a szóban forgó határozatot hogyan lehetne világszinten hatékonyan végrehajtani.

Éghajlatváltozás

A jelenlegi becslések szerint az éghajlatváltozásnak számos jelentős ökológiai, társadalmi és gazdasági hatása lesz, különösen a szigeteken és a tengerparton élő közösségekre.

Az óceánok, tengerek és partvidékek nem csupán olyan területek, amelyeket várhatóan káros hatások érnek. Arra is nekik van a leginkább lehetőségük, hogy jelentősen hozzájáruljanak az enyhítő stratégiákhoz, ideértve az új energiaforrások (például a megújuló alternatív energiaforrások) kiaknázását és a kibocsátott széndioxid tárolására szolgáló módszerek kifejlesztését. Több tengerhasznosítási ágazatban is további erőfeszítésekre van szükség az ember okozta éghajlatváltozás hatásainak csökkentéséhez, például a hajóktól származó kibocsátások csökkentésére irányuló globális ágazati intézkedésekre. A Nemzetközi Tengerészeti Szervezet felel

az ilyen globális enyhítő intézkedések kifejlesztésének és elfogadásának elősegítéséért, és az EU nagy várakozással tekint e munka mielőbbi befejezésére. Az EU stratégiai megközelítést dolgozott ki az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkentésére, illetve abból a célból, hogy az alkalmazkodási stratégiák segítségével a lehető legkisebbre csökkentse az éghajlatváltozás valószínű hatásaival szembeni sérülékenységet. Az EU-nak most fokoznia kell erőfeszítéseit annak érdekében, hogy az Egyesült Nemzetek éghajlat-változási keretegyezményében részes partnereivel együttműködésben létrejöjjön egy, a 2012 utáni időszakra vonatkozó egyezmény. Ezenkívül az EU-nak a globális éghajlat-változási szövetséghez¹ hasonló kezdeményezések útján továbbra is technikai és pénzügyi támogatást kell nyújtania a fejlődő tengerparti és szigetországoknak az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásuk segítése céljából², illetve annak érdekében, hogy a partnerországoknak segítséget nyújtson a hosszabb távú nemzeti alkalmazkodási tervek kidolgozásában.

A tengeri közlekedés biztonsága, védelme és szabadsága

A tengeri szállítási műveletek számának növekedése az EU számára kiemelten fontossá tette a tengeri közlekedés biztonságát. A harmadik tengeriközlekedés-biztonsági csomag 2009. március 11-én történő elfogadásával az EU jelenleg az egyik legátfogóbb és legfejlettebb szabályozási kerettel rendelkezik a tengeri szállítás biztonságának szavatolására. Ez a keretrendszer alapvetően a nemzetközileg elfogadott szabályok összehangolt alkalmazásával jött létre.

Az EU számára kulcsfontosságú a tengeri közlekedés szabadságának és védelmének, valamint az ellátás és az utasszállítás folytonosságának biztosítása. Az EU ezért kötelezte el magát arra, hogy továbbra is kellő időben végrehajtja és érvényre juttatja az e területet szabályozó valamennyi nemzetközi jogi okmányt, partnereitől pedig elvárja, hogy hasonlóképpen járjanak el, továbbá hogy a közösségi vizeken kívül folytatott uniós tengerhasznosítási tevékenységek számára kölcsönös alapon hasonló színvonalú védelmet biztosítsanak.

A tengeri kalózkodás és a fegyveres rablás nem csupán az egyes tengerhasznosítási tevékenységek számára jelent komoly veszélyt, hanem a nemzetközi gazdasági és védelmi érdekek széles körére is. Az EU tevékeny szerepet játszott az említett veszélyforrás elleni nemzetközi fellépés kidolgozásában, különösen az ENSZ keretében. Úgy véli, hogy a kalózkodás és annak kiváltó okai elleni küzdelemhez mind haditengerészeti, mind civil fellépések formájában szorosabb együttműködésre van szükség a partnerek között. Az EU ugyanakkor azt is elismeri, hogy a leginkább sújtott térségekben a kalózkodás hatékony leküzdésére csak úgy lesz lehetőség, ha a szárazföldön is helyreáll a rend.

A tisztességes munka előmozdítása a tengerhasznosítási ágazatokban

A tengeri közlekedés és szállítás, a hajóépítés és a halászat a gazdaság nagymértékben globalizálódott ágazata. A munkakörülmények nemzetközileg

¹ COM(2007) 540 – az „Éghajlatváltozás elleni globális szövetség kiépítése az Európai Unió és az éghajlatváltozás által leginkább sebezhető szegény fejlődő országok között” című bizottsági közlemény.

² COM(2009)475/3 – Az éghajlatváltozás kezelésére szolgáló nemzetközi finanszírozás növelése: európai tervezet a koppenhágai megállapodáshoz.

elismert normák szerinti javítása ezekben az ágazatokban nélkülözhetetlen a tisztességes versenyhez és a társadalmi igazságossághoz. A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) okmányai és az Európai Tanácsnak a mindenki számára elérhető tisztességes munkáról szóló következtetései alapján az EU-nak – partnereivel együttműködésben – fokoznia kell arra irányuló erőfeszítéseit, hogy a tengerhasznosítási ágazatokban előmozdítsa a tisztességes munkát.

A tenger jobb megértése

A tudomány és a technológia nélkülözhetetlen lesz ahhoz, hogy a tengerhez kapcsolódó tevékenységekben megvalósuljon a valódi fenntartható gazdasági növekedés. A kutatási erőfeszítések folytatása alapvetően fontos a tengerhez kapcsolódó lehetőségek és problémák megértéséhez, a meglévő tengerhasznosítási folyamatok ökohatékonyságának fokozásához, valamint ahhoz, hogy az ökoszisztéma-szemlélet alkalmazásával kiküszöböljük az erőforrások nem fenntartható, túlzott kiaknázását. Az EU-nak és a partner harmadik országoknak fokozniuk kell a nemzeti joghatóságokon túlnyúló, nagy léptékű nemzetközi kutatási programokban és a mélytengeri kutatásban való részvételt, ahogyan azt a tengerkutatás és a tengerhasznosítási célú kutatás európai stratégiája³ is előírja. Ez lehetővé tenné valamennyi fél számára, hogy jobban azonosíthassák a közös érdekeket és kölcsönös előnyöket, valamint hogy kollektív választ adjanak az alapvető nemzetközi kötelezettségvállalásokra, mindeközben a lehető leghatékonyabban felhasználva a 6. és a 7. kutatási keretprogram keretében finanszírozott és harmadik országokkal közösen folytatott, folyamatban lévő projektek során már elért eredményeket.

2. AZ EU SZEREPÉNEK MEGERŐSÍTÉSE A TÖBBOLDALÚ FÓRUMOKON

Az EU külkapcsolatainak egyik fő pillére a hatékonyan működő multilateralizmus⁴, amely a nemzetközi irányítás kialakításának legnagyobb körű részvételt biztosító, diszkriminációmentes és integráló módja. Mindazonáltal a tengerügyek kezelését illetően fokozni kell az EU-nak a meglévő multilaterális rendszerben nyújtott teljesítményét. Az EU-nak következetesen törekednie kell arra, hogy – az EU és a tagállamok közötti összetett hatáskörmegosztás ellenére – tagságot szerezzen a tengerügyek szempontjából jelentős nemzetközi szervezetekben. Át kell hidalni azt a nehézséget, hogy a hagyományos kormányközi szervezetek olykor nehezen tudják kezelni az EU sajátos jellegét.

A Bizottság határozottan úgy véli, hogy az uniós intézményekben és a tagállamokban kifejtett valamennyi tevékenységnek összhangban kell lennie az EU külső képviseletének egységességi elvével. Minden vonatkozó megállapodás és szervezet tekintetében továbbra is támogatni kell az EU teljes jogú tagságát és teljes körű részvételét. A lojális együttműködésre vonatkozó kötelezettséggel összhangban

³ COM(2008) 534 végleges: A tengerkutatás és a tengerhasznosítási célú kutatás európai stratégiája – Az Európai Kutatási Térségen belüli egységes keretrendszer a tengerek és óceánok fenntartható hasznosításáért.

⁴ Az „Éves jelentés az európai biztonsági stratégia végrehajtásáról – A biztonság megteremtése a változó világban” című, a 2008. december 11–12-i Európai Tanács által elfogadott dokumentum, melynek megszövegezése Javier Solana európai uniós főképviselő felügyelete alatt zajlott.

közös és összehangolt álláspontokat kell elfogadni. Ha fokozni akarjuk befolyását a legfontosabb többoldalú fórumokon, létfontosságú, hogy az EU egy hangon szólaljon meg vagy legalább következetes üzenetet közvetítsen.

Az Egyesült Nemzetek fórumai

Az óceánokkal és a tengerjoggal, illetve a fenntartható halászattal foglalkozó éves határozataival az ENSZ Közgyűlése központi szerepet játszik a tengerhez kapcsolódó kérdések világszinten történő kezelésében. A jövőben a nagyobb befolyás megszerzése céljából fokozni kell az EU részvételét az ENSZ-ben. Az EU-nak ezenkívül törekednie kell annak biztosítására is, hogy mindkét évente meghozott ENSZ-határozat szövege egyszerű legyen és a megállapodás szerinti politikai prioritásokra összpontosuljon.

Az ENSZ tengerjogra vonatkozó informális konzultációs folyamatai keretében évente megtartott ülések nagy befolyásra tettek szert a tengerügyek formálásában. E folyamatok fontosságát újfent meg kell erősíteni és működésüket tevékenyen fenn kell tartani.

Jóllehet az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezetének (FAO) égisze alatt 1993-ban fogadták el az utolsó kötelező okmányt (FAO megfelelőségi megállapodás), a szóban forgó szervezet ma is meghatározó fórum a nemzetközi vonatkozású halászati kérdések tekintetében, és nélkülözhetetlen a fejlődő országok széles körű részvételének biztosításához. Az EU-nak továbbra is tevékenyen részt kell vennie e fórumon.

A Bizottság és a tagállamok 2005 óta egy koordinációs folyamatot alkalmaznak a Nemzetközi Tengerészeti Szervezet (IMO) ülései előtt. Ez a folyamat lehetővé teszi a közös vagy összehangolt álláspontok kialakítását, valamint közös beadványok előterjesztését az EU hatáskörébe tartozó, illetve uniós érdeket képező ügyekben. A Bizottság azon munkálkodik, hogy az uniós koordinációs mechanizmus formalizálásával, valamint – ha nem is a teljes jogú tagság elnyerésével – a hivatalos megfigyelői jogállás megszerzésével hangsúlyosabbá tegye az Európai Unió IMO-ban betöltött szerepét.⁵ Ez nem érinti az Európai Unió tagállamainak IMO-tagságából eredő jogait és kötelezettségeit.

A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) az EU kulcsfontosságú partnere a tengerészeti munkaügyi normák és a tengerészeti együttműködés területén, továbbá nélkülözhetetlen a tisztességes munkakörülmények eléréséhez. A 2005. évi világcsúcstalálkozó eredményeivel és az ENSZ Gazdasági és Szociális Tanácsa magas szintű 2006-os ülészakának miniszteri nyilatkozatában foglaltakkal összhangban a Bizottság belső és külső politikáiban továbbra is támogatni fogja a mindenki számára elérhető tisztességes munka elvét, amely a versenyképesség és a fenntartható fejlődés fokozásának, valamint a méltányos globalizáció kialakításának egyik sarokköve.

⁵

A „Javaslatok és stratégiai célkitűzések az Európai Unió tengeri szállítási politikájának vonatkozásában a 2018-ig terjedő időszakra” című bizottsági közlemény, COM(2009) 8.

Egyéb kormányközi fórumok

A nemzetközi halállományok védelmének és kezelésének legfontosabb fórumaként a regionális halászati gazdálkodási szervezetek száma és szerepe nagymértékben nőtt az utóbbi években.⁶ Ennek ellenére ezek a szervezetek ez idáig nem tudták megakadályozni számos halállomány túlhalászását, illetve – ezzel összefüggésben – a szabályozási területükön található tengeri ökoszisztémák leépülését. Az EU-nak fokoznia kell arra irányuló erőfeszítéseit, hogy növelje a regionális halászati gazdálkodási szervezetekben folyó munka hatékonyságát abból a célból, hogy teljesítményük és az általuk hozott intézkedések általános koherenciája javuljon.

Az EU az utóbbi években kezdett először közös álláspontokat kidolgozni a Nemzetközi Bálnavadászati Bizottság keretében. A korlátozott megfigyelői jogállás azonban továbbra is leszűkíti mozgásterét.

A regionális tengeri egyezmények integrált szemszögből kezelik a tengeri környezet védelmét, és figyelembe veszik a kumulatív terheléseket. Az elkövetkező években ezeknek az egyezményeknek központi szerepet kell játszaniuk a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv regionális szintű végrehajtásában. A tengerügyek integrált szemléletének részeként az EU-nak törekednie kell annak biztosítására, hogy a különböző fórumok – például a környezetvédelmi egyezmények (ilyen a regionális tengerekről szóló egyezmény és a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló egyezmény), valamint a regionális halászati gazdálkodási szervezetek és az IMO jogi eszközei – koherens rendszerbe illeszkedjenek és szinergiát alkossanak.⁷

Az OECD számos tengerhasznosítási ágazat tekintetében szakértelemre tett szert, és szakpolitikai megbeszéléseknek adott otthont, ezért a tengerre vonatkozó integrált politikák terén bevált módszerek cseréjének és továbbfejlesztésének fontos fóruma lehet.

Informális folyamatok

Az EU-nak aktívabb szerepet kellene vállalnia a nagy szervezetekével párhuzamosan zajló informális nemzetközi folyamatokban, ahogyan az a nyílt tengeren folytatott jogellenes halászat kérdéseivel foglalkozó munkacsoport (2003–2006) esetében történt. A markánsabb uniós szerepvállalás kívánatos különösen a Természetvédelmi Világszövetség, valamint az Óceánokkal, Partvidékekkel és Szigetekkel Foglalkozó Globális Fórum keretében. Ez utóbbi olyan nemzetközi fórum, amelyben számos érdekelt fél párbeszédet folytat a tengerrel kapcsolatos kérdésekről azzal a céllal, hogy az ENSZ számára az égisze alatt megkezdett hivatalos folyamatok során kellő információt és támogatást biztosítson.

⁶ Különösen a következők játszanak fontos szerepet: az Atlanti Tonhal Védelmére Létrehozott Nemzetközi Bizottság, az Északkelet-atlanti Halászati Bizottság, az Északnyugat-atlanti Halászati Bizottság, az Indiai-óceáni Tonhalszervezet, a Nyugat- és Közép-csendes-óceáni Halászati Bizottság és a Földközi-tengeri Általános Halászati Bizottság.

⁷ Ebből a szempontból különösen fontos az Atlanti-óceán északkeleti részére vonatkozó OSPAR-egyezmény, a Földközi-tenger térségéről szóló barcelonai egyezmény, a Balti-tengerről szóló helsinki egyezmény és a Fekete-tengerre vonatkozó bukaresti egyezmény.

3. REGIONÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉS KIALAKÍTÁSA A KÖZÖS TENGERI MEDENCÉKBEN

Általános keret

Az integrált tengerpolitika nem egy uniformizált, mindenre egységesen alkalmazandó szakpolitika. Ehelyett inkább a különféle európai partvidékek, valamint az európai kontinenst övező különböző óceánok és tengerek egyéni szükségleteihez illeszkedő intézkedések előmozdítására törekszik. A Bizottság minden egyes tengeri medence vonatkozásában külön-külön megközelítés kidolgozásán fáradozik abból a célból, hogy az integrált tengerpolitika teljes mértékben kielégítse a tengerparti közösségek igényeit, valamint elősegítse a tengerpolitikai irányítás hatékonyabbá tételét. Mivel a tengerhez kapcsolódó kihívások alapvetően minden parti államot érintenek, az egyes tengeri medencékre vonatkozó stratégiákat a szomszédos partnerekkel együttműködésben kell kidolgozni.

Az Északi-sarkvidék⁸, a Balti-térség⁹ és a Földközi-tenger térségének¹⁰ vonatkozásában már megindult a regionális megközelítések kidolgozása. Az említett stratégiák elfogadása és végrehajtása alapvető fontosságú. A Bizottság ezenkívül más tengeri medencék vonatkozásában is tervezi hasonló megközelítések kidolgozását.

Számos olyan kérdés van, amely közös aggodalomra ad okot az EU atlanti medencéjében, ilyen például a túlhalászás, a hajókról származó szennyezés, az eutrofizáció és a tengeri hulladék. Az északkelet-atlanti tengeri környezet védelméről szóló egyezmény (OSPAR-egyezmény) keretében jelenleg erőfeszítések folynak annak érdekében, hogy a stratégiai célkitűzéseket összhangba hozzák a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv célkitűzéseivel. Az idegenforgalmi ágazat ugrásszerű növekedése az atlanti gazdaságokban, valamint az említett természeti területek megerősített védelme mind olyan kérdés, amellyel foglalkozni kell. Az atlanti medencében ezenkívül nagy lehetőségek rejlenek a tengeri megújuló energiák hasznosítása tekintetében: a szélturbinák, az árapály-energia, a tengeri áramlatok és a hullámenergia mind-mind jelentős fejlesztési potenciállal rendelkeznek.

A Fekete-tenger is komoly kihívások elé néz: főként a tengeri medence szintjén meghozott nem megfelelő állományvédelmi intézkedések következtében fenyegeti az eutrofizáció, a kémiai szennyezés, a biodiverzitás leépülése és a tengeri élő erőforrások súlyos állapotromlása. A Fekete-tenger szennyezés elleni védelméről szóló bukaresti egyezmény az egyedüli olyan, Európával szomszédos területeket érintő jelentősebb tengeri vonatkozású regionális egyezmény¹¹, amelynek az EU nem részes fele; ez egyértelműen fékezi azt a törekvést, hogy az EU fokozottabb mértékben részt vegyen a kifejezetten a környezetvédelmi intézkedésekben. Az EU „Fekete-tengeri szinergia” elnevezésű kezdeményezése keretében uniós és más

⁸ „Az Európai Unió és az Északi-sarkvidék” című bizottsági közlemény, COM(2008) 763.

⁹ A balti-tengeri régióra vonatkozó európai uniós stratégiáról szóló bizottsági közlemény, COM(2009) 248.

¹⁰ Az „Úton a földközi-tengeri térségben folytatott tevékenységek jobb irányítását célzó integrált tengerpolitika felé” című bizottsági közlemény, COM(2009) 466 végleges.

¹¹ A „Fekete-tengeri szinergia – új regionális együttműködési kezdeményezés” című bizottsági közlemény, COM(2007) 160 végleges.

forrásokból – többek között a nemzetközi pénzügyi szervezetektől – gyűjtött forrásoknak köszönhetően folyamatban van a környezettel, a szállítással és az energiával kapcsolatos ágazati partnerségek kiépítése regionális jelentőségű projektek végrehajtása céljából.

Regionális együttműködés az integrált uniós tengerpolitika eszközeinek kialakítására

A Bizottság elő kívánja mozdítani az integrált politikaformáláshoz nélkülözhetetlen horizontális eszközök kialakítására irányuló regionális együttműködést. Ez különösen a tengerhasznosítási tevékenységek integrált szemléletű felügyeletére, a tengerrel kapcsolatos ismeretek elmélyítésére, a tengerterület-rendezésre és a tengerparti övezetek integrált kezelésére vonatkozik, amely utóbbira az EU-val közös tengeri medencében található parti harmadik országokkal együttműködésben kerül sor.

Emellett az EU-nak a tengervédelmi keretirányelv alapján mind kétoldalú, mind regionális szinten – többek között a regionális tengerügyi egyezmények útján – folytatnia kell a tengeri környezet jobb védelme érdekében a szomszédos országokkal folytatott párbeszéd elmélyítésére irányuló erőfeszítéseit.

4. KÉTOLDALÚ KAPCSOLATOK FEJLESZTÉSE A KULCSFONTOSÁGÚ PARTNEREKSEL

A párbeszéd a nemzetközi partnerekhez fűződő uniós stratégia sarokköve, mivel lehetőséget biztosít a szövetségek építésére, előmozdítja a kölcsönös megértést és lehetővé teszi a bevált gyakorlati módszerek cseréjét.

Az integrált tengerpolitikához kapcsolódó ügyekben – például a tengeri szállítással, hajóépítéssel, környezetvédelmi kérdésekkel, foglalkoztatási és szociális ügyekkel, valamint a halászati erőforrások kezelésével összefüggésben – számos ágazati párbeszéd van folyamatban a legfontosabb partnerekkel. E párbeszédnek általában vagy egyezményeken, vagy szándéknyilatkozatokon alapulnak.

Az EU legfontosabb nemzetközi partnerei (például Kanada, Norvégia, Japán, USA, Brazília, India, Oroszország és Kína) által jelenleg fejlesztés alatt álló tengeri szakpolitikákban sok közös vonás fedezhető fel a meghatározó elvek, célkitűzések és végrehajtási módszerek tekintetében. E szakpolitikák mindegyike elismeri, hogy integrált szemléletre van szükség az óceánok és tengerek védelmének és fenntartható hasznosításának előmozdításához, valamint a tengerparti övezetekben a fenntartható növekedés biztosításához.

A Bizottság az ilyen ágazati párbeszédet fokozatosan egy, a globális tengerügyekkel kapcsolatos átfogóbb együttműködéssé szeretné kibővíteni. Ennek során törekednie kell arra, hogy a szinergiák hatékonyabb felfedezése érdekében fokozza a különféle érintett ágazatok átláthatóságát és koherenciáját. A megvitatásra váró főbb kérdések a horizontális eszközökre fognak összpontosulni, ilyenek például a tengerfelügyelet, a tengerrel kapcsolatos ismeretek, a tengerparti övezetek integrált kezelése és a tengerrel összefüggő technológiai fejlesztések. A megbeszéléseknek a kölcsönös segítségnyújtás és adott esetben a közös kezdeményezések kidolgozása érdekében olyan témakörökre is összpontosítaniuk kell majd, amelyek a soron következő többoldalú ülések napirendjén is szerepelnek.

Az EU fejlesztenie kell kapcsolatait azokkal a nemzetközi partnerekkel, akik már integrált tengerpolitikával rendelkeznek, illetve akik konkrét lépéseket tesznek ebbe az irányba, továbbá akikkel a többoldalú fórumok keretében már régóta szorosan együttműködünk.

Az EU politika napirendje

A tengerügyek integrált szemlélete világszerte egyre inkább a tengerpolitikai irányítás etalonja kezd lenni. Az EU integrált tengerpolitikája e szemlélet előfutára. Ahhoz azonban, hogy ebből előnyt kovácsolhassunk, illetve hogy hazai terepen a lehető legnagyobb mértékben kihasználhassuk az integrált politikaformálásból származó előnyöket, gondoskodnunk kell arról, hogy a nemzetközi vitákban fenntartsuk és fokozzuk az EU befolyását. Az EU-nak ezért az együttműködésen alapuló többoldalú döntéshozatal híveként támogatnia és ösztönöznie kell az integrált tengerpolitikához hasonlatos, ökoszisztéma-szemléleten alapuló elvek, eszközök és folyamatok széleskörű elfogadását, ami a közösségi vizek integrált kezelésének elengedhetetlen feltétele és önmagában is hasznos.

Ezen belül az EU:

- (1) a többoldalú fórumokon való markánsabb és egységesebb fellépés révén szilárdítsa meg helyzetét mint globális szereplő, összhangban az EU külső képviseletére vonatkozó egységesség elvével;
- (2) támogassa a tengerjogi egyezmény globális tagságát;
- (3) kölcsönös egyetértéssel létesítsen magas szintű párbeszédet a kulcsfontosságú partnerekkel a tengerügyekkel kapcsolatban, miközben biztosítja a szinergiát a más szakpolitikai területeken jelenleg folyó ágazati párbeszédekkel;
- (4) a jelenlegi keretrendszeren belül (Unió a Mediterrán Térségért, Északi Dimenzió, fekete-tengeri szinergia) folytassa az integrált tengerpolitikáról szóló párbeszédet mind az ENP-eszközök, mind a tengeri medencék szintjén folytatott többoldalú párbeszéd révén, és eközben ossza meg szomszédaival az integrált tengerpolitika eszközeinek alkalmazása során bevált módszereket és bátorítsa őket az ilyen eszközök alkalmazására;
- (5) folytassa arra irányuló erőfeszítéseit, hogy a tengerek és óceánok nagyobb hangsúlyt kapjanak az éghajlat-változási napirendben, valamint – összhangban az EU fejlesztési együttműködési stratégiáival és kezdeményezéseivel – e téren nyújtson segítséget a fejlődő parti és szigetországoknak;
- (6) különösen a nemzeti joghatóságon kívül eső területek vonatkozásában továbbra is támogassa a tengeri biodiverzitás védelmének és fenntartható hasznosításának integrált szemléletét, a védett tengeri területek kijelölését is ideértve;
- (7) folytassa az együttműködést az ILO-val annak érdekében, hogy a tengerhasznosítási ágazatban lendületet kapjon a tisztességes munkakörülmények megteremtése;
- (8) továbbra is törekedjen a tengeri közlekedés szabadságának, biztonságának és védelmének biztosítására, ideértve a kalózkodás elleni fellépést is;

- (9) folytassa és erősítse az együttműködésen alapuló, harmadik országokkal folytatott kutatási tevékenységeket annak érdekében, hogy fokozza a nagy horderejű nemzetközi kutatási projektekben való részvételét, valamint regionális tengerkutatási stratégiák meghatározása céljából fűzze szorosabbra a vele szomszédos országokkal ápoltságait;
- (10) biztosítsa az összhangot a különféle szervezetek tevékenysége között, különösen a halászat, a környezetvédelem és a szállítás területén;
- (11) ösztönözze az OECD-t egy olyan struktúra kialakítására, amely a tengerügyek integrált szemléletével kapcsolatos bevált módszerek cseréjét célozza;
- (12) dolgozzon ki stratégiát valamennyi fontosabb közös tengeri medence vonatkozásában;

A Bizottság felkéri a Tanácsot, az Európai Parlamentet, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot, valamint a Régiók Bizottságát, hogy fogadja el a Bizottság által e közleményben ismertetett célokat és javasolt intézkedéseket, valamint támogassa és mozdítsa elő az e közleményben vázolt szemléletet.